

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: Kaitseväe vaktsineerimisnõude rakendamist pole põhjust peatada

Riigikohus: Kaitseväe vaktsineerimisnõude rakendamist pole põhjust peatada

25. November 2021

Riigikohus selgitas kahes 25. novembril avaldatud määruses, et kohtutel tuleb Kaitseväes kehtestatud vaktsineerimisnõude peale esitatud kaebused sisuliselt läbi vaadata.

Samuti arutas Riigikohus ühe kaitsevälase esialgse õiguskaitse taotlust teenistusest vabastamise vastu, kuid jättis selle rahuldamata, sest kaebuse eduväljavaated on pigem väikesed ja riigikaitse huvi on kaalukam.

Kohtusse jõudnud kaebused puudutasid Kaitseväe juhataja 31. augusti käskkirja, milles teenistujaid kohustati kahe nädala jooksul esitama tõendit koroonaviiruse vastu vaktsineerimise või haiguse läbipõdemise kohta. Pärast tähtaja möödumist alustati keeldujate teenistusest vabastamist.

Esmalt vaidlustasid kaebajad vaktsineerimist nõudnud käskkirja ja hiljem palusid kohtul keelata ka enda teenistusest vabastamise. Haldus- ja ringkonnakohus pidasid ennetavaid kaebusi lubamatuks ega määranud seetõttu ka esialgset õiguskaitset. Muu hulgas leidsid kohtud, et kaebajatel on võimalik oma õigusi piisavalt kaitsta tagantjärele teenistusest vabastamist või töölepingu lõpetamist vaidlustades.

Õiguskaitse vaktsineerimisnõude vastu peab olema tõhus

Riigikohtu halduskolleegium kaebuste tagastamisega ei nõustunud. Vaktsineerimisnõuete käskkiri pole tavaline kaitsevälaline käsk, vaid puudutab tegevteenistusse jäämise eeldusi ning olulisi põhiõigusi – õigust elule, tervisele ja kehalisele puutumatusse. Sellist asutusesisest õigusakti peab saama kohtus vaidlustada.

Praegusel juhul polnud ilmselgelt välistatud ka keelamiskaebus. Kolleegium märkis, et kui kohus peaks kaitsevälaste teenistusest vabastamise õigusvastaseks tunnistama, siis ei pruugi nende teenistusest vabastamine olla enam võimalik. Samas on kaitsevälastel keeruline kui mitte võimatu leida uut erialast tööd väljaspool Kaitseväge ja Kaitseliitu.

Vaktsineerimisnõude eesmärgid on kaalukad

Esialgse õiguskaitse vajadust arvestades andis Riigikohus eelhinnangu ka ühe kaitsevälase kaebuse eduväljavaadetele. Kuna need olid pigem väikesed, siis ei peatanud kolleegium tema teenistusest vabastamise käskkirja kehtivust.

Kaebaja väitis muu hulgas, et riik saab vaktsineerimisnõudeid kehtestada ainult seadusega. Riigikohtu senise praktika põhjal ei saa siiski välistada, et selline kohustus kehtestatakse madalama taseme õigusaktiga, mis on välja antud seaduse alusel.

Kollegium selgitas, et vaksineerimisnõuded võivad olla väga erineva intensiivsusega, sõltudes muu hulgas nende ajalisest kestusest, nõudega seotud hüvede olulisusest, vaktsiiniga kaasnevatest riskidest ja sellest, kas inimene täidab avalikke ülesandeid.

Nõude aluseks olev seadus peab olema seda täpsem, mida laiemat inimeste ringi nõue puudutab ning mida olulisemad põhiõigused immuunsusest sõltuvad. Üldkohustuslike vaksineerimisnõuete puhul tuleb ka arvestada, et neid ei saa haldusaktide, sealhulgas üldkorraldustega kehtestada lõpmata pikaks ajaks. Seevastu avalikus teenistuses olevate ja muus vormis avalikke ülesandeid täitavate inimeste puhul võib vaksineerimisnõude kehtestamine tulla kõne alla ka üldisema seaduse alusel välja antud käskkirjaga.

Kaitseväge kehtestatud vaksineerimisnõude eesmärk on kaitseväelaste teenistus- ja reageerimisvõime säilitamine ning seeläbi riigi kaitsevõime kindlustamine. Selle nõude proportsionaalsust tuleb kohtutel edasises menetluses veel täpsemalt kontrollida, kuid hetkel ei ole kollegiumil selle põhjendatuses tõsiseid kahtlusi.

Riigikohus nentis, et kaitstesüstimine ei välista koroonaviiruse edasikandmist ega haigestumist täielikult ja vaktsiini toime väheneb aja möödudes. Samas näitavad praeguseks kogutud andmed ja teadusuuringud, et vaksineeritud inimesed haigestuvad üldiselt harvemini ja palju kergemalt ning nende seas on oluliselt vähem surmajuhumeid. Tegevteenistujate puhul aitab vaksineerimine iseäranis vähendada raske haigestumise riski.

Kollegium märkis, et vaksineerimisnõue on suure tõenäosusega vajalik, sest hetkel pole näha muid sama tõhusaid meetmeid. Ulatuslikud liikumispiirangud, viibimiskeelud, karantiin ja teised ühiskonna sulgemise abinõud ei saa tulla kõne alla leebemate meetmetena. Sellised piirangud tooks nii kaitseväelastele kui ka teistele inimestele kaasa võrreldamatult suuremad põhiõiguste riived kui kaitstesüstimine. Vaksineerimise kõrvaltoimed võivad harvadel juhtudel olla küll väga tõsised, kuid enda vaksineerimata jätmise ohustab inimese elu ja tervist rohkem.

Kokkuvõttes leidis Riigikohus, et vaksineerimisnõude eesmärgid on äärmiselt kaalukad ning see ei alanda inimväärikust. Seda tuleb kohtutel edasises menetluses siiski täpsemalt analüüsida, kas Kaitseväel oleks olukorra lahendamiseks leidunud mõni leebem abinõu kui kaitseväelaste teenistusest vabastamine. Riigikohus saatis kaebused menetluse jätkamiseks halduskohtule.

Riigikohtu määrustega saab tutvudasiin[1] jasiin[2].

Arno Pöder
pressiesindaja
Riigikohus
533 39 846

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-kaitsevae-vaksineerimisnoude-rakendamist-pole-pohjust-peatada>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-21-2241/11>

[2] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-21-2071/13>